

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ.gr

Γνωρίστε τους ανθρώπους στον χώρο και στον χρόνο

Εύκολο

Μέτριο

Δύσκολο

Θεματικά Κείμενα

Θεματικό Λεξιλόγιο

Παραγωγή Σύνθεση

Δείκτες Συνοχής

Γραμματική

2 Πώς τα ησ από ιστορία;

Αρχαιότητα

Μεσαίωνας

Νέοι χρόνοι

Σύγχρονη εποχή

➡ Σε ποια εποχή ανήκει το καθένα; Μπορείτε να εντάξετε τα παραπάνω κτίρια στον άξονα του χρόνου; Για ποιο λόγο έχτισαν οι άνθρωποι το καθένα από αυτά;

Η ζωή έξω

Οι λαοί που ζουν στις ακτές της Μεσογείου χρειάζονται λιγότερη τροφή, ελαφριά ρούχα, και δεν πρέπει να μένουν συνέχεια στα σπίτια τους για να προφυλαχτούν από τον καιρό. Ζουν λοιπόν πιο πολύ στο ύπαιθρο αναπτύσσοντας κοινωνικές σχέσεις και ασχολούνται με το φτιάξιμο καλλιτεχνημάτων που ομορφαίνουν τη ζωή.

(Botsford & Robinson, *Αρχαία ελληνική ιστορία*, MIET, διασκευή)

1 Πιστεύετε ότι το κλίμα, η γεωγραφία επηρεάζουν την ανθρώπινη ζωή; Βρείτε παραδείγματα από τη δική σας εμπειρία και την ιστορία της χώρας σας.

2 Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα όπως στο παράδειγμα.

<u>φτιάχνω</u>	▶ το φτιάξιμο _____	▶ το πλύσιμο _____	▶ το γράψιμο _____
_____	▶ το τρέξιμο _____	▶ το λούσιμο _____	▶ το βάψιμο _____
_____	▶ το πλέξιμο _____	▶ το ντύσιμο _____	▶ το κάψιμο _____
_____	▶ το σπρώξιμο _____		

3 Διαλέξτε μία λέξη από τον παραπάνω πίνακα και αλλάξτε τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

- Ο αδερφός μου θα αναλάβει να βάψει το σπίτι.
Ο αδερφός μου θα αναλάβει το βάψιμο του σπιτιού.
- Της γιαγιάς μου της αρέσει πολύ να πλέκει και να ράβει.
Της γιαγιάς μου της αρέσει πολύ το _____ και το _____.
- Κουράστηκα να τρέχω από το ένα γραφείο στο άλλο.
Κουράστηκα με όλο αυτό το _____.
- Θα σας πάρω μόνο 40 ευρώ για να σας ράψω αυτό το φόρεμα.
Θα σας πάρω μόνο 40 ευρώ για το _____.
- Εσύ θα κόψεις τη γαλοπούλα γιατί εγώ δεν θα τα καταφέρω.
Εσύ θα αναλάβεις το _____ γιατί εγώ δεν τα καταφέρνω καθόλου καλά.

Η ζωή έξω

6. Θέλω να πλύνω το αυτοκίνητό μου. Πόσο κάνει;
Πόσο κάνει το _____;
7. Δεν είναι εύκολο να γράψεις ένα παραμύθι.
Το _____ δεν είναι εύκολη υπόθεση.

το φτιάξιμο	(τα φτιαξίματα)
το φτιάξιμο	(τα φτιαξίματα)
του φτιαξίματος	(των φτιαξιμάτων)

Ένας Αθηναίος θεατής στα εν Άστει Διονύσια (5ος αι. π.Χ.): μια φανταστική εξιστόρηση

Τα εν άστει Διονύσια, μια από τις μεγαλύτερες γιορτές της αθηναϊκής πολιτείας, γίνονταν κάθε χρόνο (τον Μάρτιο-Απρίλιο). Στη διάρκειά τους παιζονταν τραγωδίες αλλά και κωμωδίες: «Στο μικρό διάλειμμα ανάμεσα στα δύο δράματα οι άνθρωποι μετακινούνται για να ζεσταθούν, ενώ κάποιοι υπηρέτες ετοιμάζουν τη σκηνή για το επόμενο δράμα. Ο Ανθεμόκριτος δίνει στον Δημόδωρο (τον γιο του) δύο-τρία ξερά σύκα και ετοιμάζεται να διαφωνήσει με τον ενθουσιασμένο Κόροιβο [τον φίλο του, με τον οποίο παρακολούθησαν μαζί το δράμα του Ευριπίδη]. Στους δύσκολους καιρούς που περνάνε, πιστεύει ο Ανθεμόκριτος, το δράμα πρέπει να βασίζεται στις αρχές που θεμελίωσαν την αθηναϊκή δημοκρατία και όχι να εξαπατά τους πολίτες με ρητορικά τεχνάσματα.»

(«Μια μέρα...», εκδ. Ιδρύματος Σχολής Μωραΐτη, διασκευή)

- 4 Με τα εν άστει Διονύσια οι Αθηναίοι τιμούσαν έναν θεό. Μπορείτε να καταλάβετε ποιον; Ποιους άλλους αρχαίους θεούς γνωρίζετε;

- 5 Σωστό ή λάθος;

1. Ο Ανθεμόκριτος παρακολούθησε μόλις μια κωμωδία του Αριστοφάνη. Σ Λ
2. Στον Κόροιβο άρεσε πολύ η παράσταση. Σ Λ

θέατρο ► θεατρικός τραγωδία ► τραγικός

δράμα ► δραματικός κωμωδία ► κωμικός

6 Υπάρχουν οι παραπάνω λέξεις στη γλώσσα σας; Ξέρετε τι σημαίνουν;

Οι γιορτές στο Βυζάντιο

«Οι Βυζαντινοί, ιδίως αυτοί που έμεναν σε μεγάλες πόλεις, αγαπούσαν πολύ τα θεάματα, που γενικά χωρίζονταν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τα επίσημα και τα πιο λαϊκά. Στα πρώτα, που ήταν πιο οργανωμένα και γίνονταν στο θέατρο ή στον ιππόδρομο, οι άνθρωποι παρακολουθούσαν αρχαία δράματα, αλλά και μίμους, χορευτές ή ιπποδρομίες. Τα δεύτερα τα παρακολουθούσε κανείς στον δρόμο ή στις πλατείες των πόλεων, σε καππλειά*, γάμους ή πανηγύρια. Σε αυτά οι Βυζαντινοί διασκέδαζαν και με το πιο απλό πράγμα, όπως ένας γυμνασμένος σκύλος που έβρισκε κάτι που έκρυβε ο κύριός του. Ή, πάλι, διάφορα «εξωτικά» ζώα, όπως ένας πίθηκος, μια εξημερωμένη αρκούδα, ένα φίδι».

* Καππλειά: ταβέρνες της εποχής

(Φ. Κουκουλές, *Βυζαντινών βίος και πολιτισμός*, τ. Γ, με αλλαγές)

7 Σε ποιες κατηγορίες χωρίζονται σύμφωνα με το κείμενο τα βυζαντινά θεάματα;

το δράμα

τα δράματα

το θέαμα

τα θεάματα

το δράμα

τα δράματα

το θέαμα

τα θεάματα

του δράματος

των δραμάτων

του θεάματος

των θεαμάτων

το γράμμα, το πράγμα, το ψέμα, το θέμα, το χρώμα, το χόμα,
το διαμέρισμα, το αίνιγμα, το διάλειμμα, το παράδειγμα,
το πρόγραμμα, το άρωμα, το χρήμα

Η ζωή έξω

8 Συμπληρώστε τα κενά με τον σωστό τύπο.

1. Το ενοίκιο αυτού του διαμερίσματος (διαμέρισμα) δεν είναι και τόσο ακριβό.
2. Η λύση των _____ (αίνιγμα) βρίσκεται στο τέλος του βιβλίου.
3. Πόσα _____ (παράδειγμα) θέλεις για να μάθεις αυτό τον κανόνα;
4. Έσπασε το μπουκάλι του _____ (άρωμα) και βρόμισε όλο το σπίτι!
5. Πρέπει να στείλουμε αυτά τα _____ (γράμμα) μέχρι αύριο.
6. Δεν είναι σωστό να λέτε _____ (ψέμα), παιδιά.
7. Αυτό το διαγώνισμα είναι πολύ μεγάλο. Έχει τρία _____ (θέμα)!
8. Σήμερα παίζει στο Μέγαρο Μουσικής η Ορχήστρα των _____ (χρώμα).

Ένα σύγχρονο δρώμενο: Τα Αναστενάρια

Στη Βέροια, στον Λαγκαδά και στην Αγία Ελένη Σερρών, ανήμερα της γιορτής των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης (21 Μαΐου), οι αναστενάρηδες χωρικοί χορεύουν πάνω σε αναμμένα κάρβουνα χωρίς να καίγονται, γιατί, όπως πιστεύουν, τους προστατεύει ο Άγιος. Το έθιμο της πυροβασίας προέρχεται από τα αρχαία χρόνια. Ήταν μια γιορτή για την προστασία της νέας σοδειάς, τη γονιμότητα των ζώων και το διώξιμο των ασθενειών. Στα πανηγύρια που γίνονται αυτή τη μέρα σε όλη την Ελλάδα σφάζονται ζώα για την ευτυχία όλου του χωριού.

(Ευγενία Φακίνου, *Ελληνικό Πανόραμα*, εκδ. Κέδρος, με αλλαγές)

- 9** 1. Ξέρετε κάποιες άλλες γιορτές της σύγχρονης Ελλάδας;
2. Ποιες γιορτές έχετε χώρα σας;

➡ Ξέρετε τι είναι το καρναβάλι; Πότε περίπου γίνεται και γιατί;

Έξω από τα σύνορα: Το ταξίδι

Τον άντρα τον πολύτροπο πες μου,
 θεά, που χρόνια
 παράδερνε σαν πάτησε της Τροίας
 τ' άγιο κάστρο
 κι ανθρώπων γνώρισε πολλών
 τους τόπους και τη γνώμη
 κι έπαθε πλήθος συμφορές
 στα πέλαγα ζητώντας
 πώς στην πατρίδα του άβλαβος
 να πάει με τους συντρόφους.

Ο Οδυσσεύς προσφέρει κρασί στον Πολύφημο, μουσείο Chiaramonti

(Ομήρου *Οδύσσεια*, Α, 1-5, μετφ. Ζήσιμος Σιδέρης)

1. Με το παραπάνω απόσπασμα ξεκινάει η Οδύσσεια του Ομήρου. Ποιος είναι ο κεντρικός της ήρωας;
2. Για ποιους λόγους άφησε ο ήρωας της Οδύσσειας την πατρίδα του; Γνωρίζετε κάτι για τον Τρωικό πόλεμο;
3. Γνωρίζετε άλλους ήρωες τις ελληνικής μυθολογίας;

- 2 Βάλτε τις λέξεις στη σειρά ξεκινώντας από αυτή που δηλώνει την πιο σύντομη διάρκεια.

ο μήνας η ημέρα η ώρα
 η δεκαετία το λεπτό η εβδομάδα ο αιώνας
 ο χρόνος / το έτος η χιλιετία το δευτερόλεπτο

το δευτερόλεπτο _____

Τώρα απαντήστε στις ερωτήσεις.

1. Πόσα δευτερόλεπτα έχει μια ώρα; Πόσες ώρες έχει μια εβδομάδα;
2. Πόσα χρόνια έχει ένας αιώνας; Σε ποια χιλιετία ζούμε;
3. Ποια χρονιά γεννήθηκες; Πότε ακριβώς;
4. Πόσες εβδομάδες είναι οι καλοκαιρινές σου διακοπές;
5. Πόσα λεπτά κρατάει το διάλειμμα στο σχολείο σου;
6. Και τώρα σταμάτησε να διαβάζεις και κοίταξε το ρολόι σου. Τι ώρα είναι;

Οι δύο αιώνες ανάμεσα στο 750 και στο 550 π.Χ. είναι η εποχή της αποικιακής επέκτασης. Οι Έλληνες δημιουργούν αποικίες στα παράλια της Μεσογείου αλλά και στη Μαύρη Θάλασσα. Οι αποικίες, μετά την ίδρυσή τους, αναπτύσσουν ιδιαίτερες σχέσεις με την πόλη που τις ίδρυσε (τη μητρόπολη), σαν αυτές που συνδέουν τα παιδιά με τους γονείς τους.

Ο αποικισμός έδωσε απάντηση σε μια σειρά από προβλήματα που αντιμετώπιζε η μητρόπολη: η ίδρυση μιας νέας αποικίας σήμαινε ότι οι κάτοικοι που περίσσευαν θα είχαν πια κάπου αλλού να πάνε, οι φτωχοί θα αποκτούσαν γη και το εμπόριο θα γνώριζε μεγάλη ανάπτυξη. Σήμαινε ακόμη ότι ο ελληνικός πολιτισμός θα ξεπερνούσε τα όρια του ελλαδικού χώρου, αλλά και ότι θα συναντούσε νέες ιδέες, από άλλους πολιτισμούς.

(Botsford & Robinson, *Αρχαία ελληνική ιστορία*, εκδ. ΜΙΕΤ, με αλλαγές)

3 Σε ποια κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα έδωσε λύση ο αποικισμός;

αποικισμός ο: η ίδρυση, η εγκατάσταση αποικίας· **αποίκιση:** Ο - της Μ. Ασίας από τους Έλληνες. Πρώτος / δεύτερος ελληνικός -.

4 Αντιστοιχίστε τις λέξεις από την αριστερή στήλη με τις φράσεις από τη δεξιά στήλη.

1. ο αποικισμός	α. που έχει σχέση με την αποικία
2. ο / η άποικος	β. αυτός που ίδρυσε μια αποικία
3. αποικίζω	γ. ιδρύω μια αποικία
4. αποικιακός	δ. η ίδρυση μιας αποικίας
5. ο αποικιστής	ε. αυτός που ζει σε μια αποικία
6. η αποικία	στ. μένω σε μια αποικία
7. αποικώ	ζ. τόπος όπου μένουν μαζικά από άλλη χώρα

Έξω από τα σύνορα: Το ταξίδι

5 Συνδέστε τις λέξεις από την αριστερή στήλη με τις λέξεις από τη δεξιά στήλη.

1. η επέκταση	α. η λύση
2. η ίδρυση	β. η άνθηση, η εξέλιξη
3. η ανάπτυξη	γ. η εξάπλωση
4. η απάντηση	δ. η δημιουργία

η σχέση	οι σχέσεις	η απάντηση	οι απαντήσεις
τη σχέση	τις σχέσεις	την απάντηση	τις απαντήσεις
της σχέσης	των σχέσεων	της απάντησης	των απαντήσεων

η θέση, η στάση, η πρόταση, η περίληψη, η σκέψη,
η άσκηση, η πράξη, η ερώτηση, η **δύναμη**, η **πόλη**

6 Διαβάστε τον παραπάνω πίνακα και συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις στον σωστό τύπο.

1. Προσπάθησε με όλες του τις δυνάμεις (**δύναμη**) αλλά δεν κατάφερε τίποτα.
2. Ψάχνω την λύση των _____ (**άσκηση**) αλλά τίποτα.
3. Πόσες _____ (**θέση**) έχει αυτό το θέατρο; Υπάρχει πρόβλεψη για κρατήσεις _____ (**θέση**);
4. Εγώ μια _____ (**ερώτηση**) έκανα, αλλά πήρα πολλές διαφορετικές _____ (**απάντηση**).
5. Συγγνώμη, ξέρετε που είναι η _____ (**στάση**) του 414;
6. Θα γράψετε μια σύντομη _____ (**έκθεση**) με θέμα «Η σημασία των ανθρώπινων _____ (**σχέση**)».

7 Μπορείτε να βρείτε από ποια ρήματα προέρχονται οι παρακάτω λέξεις;

<u>λύνω</u>	η λύση	_____	η δόση
_____	η απάντηση	_____	η γνώση
_____	η ερώτηση	_____	η μάθηση
_____	η απόφαση	_____	η πλύση
_____	η σκέψη	_____	η κλήση

Μπορείτε να βρείτε στο λεξικό σας και άλλες τέτοιες λέξεις;

Από τον 15ο ως τον 19ο αιώνα, Έλληνες, είτε ως άτομα είτε ως ομάδες, μετακινούνται σε αστικές κυρίως περιοχές εκτός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, όπου οργανώνουν κοινότητες (παροικίες). Οι άνθρωποι αυτοί διαμόρφωσαν την ελληνική αστική τάξη μέσα και έξω από τον ελλαδικό χώρο και έκαναν την ελληνική γλώσσα *lingua franca** του εμπορίου και της παιδείας στα Βαλκάνια της εποχής.

*Lingua franca = Κοινή διάλεκτος μέσω της οποίας επικοινωνούν άτομα με διαφορετικές μητρικές γλώσσες.

(Βασισμένο στο υλικό του www.ime.gr)

8 Σωστό ή λάθος;

1. Την περίοδο αυτή οι Έλληνες μετακινούνται και ιδρύουν νέες πόλεις. Σ Λ
2. Οι Έλληνες των παροικιών ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Σ Λ
3. Κοινή γλώσσα της Βαλκανικής χερσονήσου για την εποχή είναι τα ελληνικά. Σ Λ

παροικία η: το σύνολο των ομοεθνών που κατοικούν μόνιμως σε πόλη μιας ξένης χώρας, καθώς και η συνοικία στην οποία μπορεί να είναι εγκατεστημένοι: Οι ελληνικές παροικίες στη Δυτική Ευρώπη. Η γαλλική ~ της Αθήνας. [λόγ. < ελνστ. παροικία `παραμονή σε ξένη χώρα' κατά τη σημ. της λ. παροικώ]

9 Αντιστοιχίστε τις λέξεις από την αριστερή στήλη με τις φράσεις από τη δεξιά στήλη.

1. η παροικία	α. αυτός που ζει σε μια παροικία
2. ο / η πάροικος	β. που έχει σχέση με μια παροικία
3. παροικώ	γ. δημιουργώ μια παροικία
4. παροικιακός, -ή, -ό	δ. ζω σε μια παροικία
5. παροικίζω	ε. οι άνθρωποι που ζουν μόνιμα σε πόλη ή συνοικία μιας ξένης χώρας

Έξω από τα σύνορα: Το ταξίδι

εκτός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας
έξω από τον ελλαδικό χώρο

10 Συμπληρώστε τα κενά με **έξω** ή **εκτός**.

1. Λυπάμαι, ο κ. Γεωργίου δεν μπορεί να σας μιλήσει γιατί βρίσκεται εκτός Αθηνών.
2. Γιατί άφησες το τυρί _____ από το ψυγείο; Θα χαλάσει.
3. Όταν ακούω τέτοια πράγματα γίνομαι _____ εαυτού.
4. Μην αφήνετε τα σκουπίδια _____ από την πόρτα σας. Να τα βάζετε στους κάδους απορριμμάτων.
5. Αυτή η ταινία παίζεται _____ συναγωνισμού.
6. Θα το πάρω αυτό το μπλουζάκι. _____ του ότι είναι φτηνό μου πάει πάρα πολύ.

Θα πάμε στη συναυλία, **εκτός και αν** δεν βρούμε εισιτήρια.

11 Συνδέστε τις φράσεις από την αριστερή στήλη με τις φράσεις από τη δεξιά στήλη.

1. Αύριο θα πλύνω το αμάξι	α. εκτός και αν πεινάς πολύ.
2. Δεν θα πας βόλτα	β. εκτός και αν ανεβάσουν την τιμή.
3. Θα πάμε στο γάμο	γ. εκτός και αν διαβάσεις πρώτα.
4. Θα αγοράσω το αυτοκίνητο	δ. εκτός και αν βρέξει το βράδυ.
5. Του χρόνου θα αλλάξω σπίτι	ε. εκτός και αν δεν αλλάξουν το ενοίκιο.
6. Μην πάρεις σουβλάκι	στ. εκτός και αν είναι εκεί τα πεθερικά μου.

Από τις αρχές του 20ού αιώνα και μέχρι τη δεκαετία του '70 χιλιάδες Έλληνες, υπό την πίεση ποικίλων προβλημάτων (οικονομική κρίση, πόλεμοι, ανεργία), εγκαταλείπουν τη χώρα τους και αναζητούν καλύτερη τύχη προς τις παγκόσμιες αγορές εργατικής δύναμης: ΗΠΑ, Αυστραλία, Καναδάς, Γερμανία, Βέλγιο.

11 Τι μπορεί να σημαίνει...

- εγκαταλείπουν** αφήνουν επιστρέφουν
αναζητούν ψάχνουν βρίσκουν
εργατική δύναμη οι εργαζόμενοι άνθρωποι οι μηχανές που παράγουν

μετανάστευση η: α. ατομική ή ομαδική μετακίνηση από την πατρώα γη σε άλλον τόπο, με βασικό κίνητρο την εργασία: Η υπογεννητικότητα και η - είναι από τις σημαντικότερες αιτίες που προκαλούν τη μείωση του πληθυσμού μιας χώρας. Υπερπόντια / εσωτερική -. Εποχιακή -. β. μετακίνηση ολόκληρου λαού: Δωρική -. Η μεγάλη - των (γερμανικών) λαών κατά τα τέλη της αρχαιότητας. || (επέκτ.): - ζώνων / πτηνών. [λόγ. < μον. μετανάστευσις < μεταναστεύ(ω) -σις > -ση]

12 Αντιστοιχίστε τις λέξεις της στήλης α με τις φράσεις της στήλης β.

1. μεταναστεύω	α. που έχει σχέση με τη μετανάστευση
2. η μετανάστευση	β. αυτός που μεταναστεύει
3. ο μετανάστης, η μετανάστρια	γ. η μετακίνηση για εύρεση εργασίας
4. μεταναστευτικός, -ή, -ό	δ. αλλάζω τόπο ή χώρα για να βρω δουλειά

13 Ποιες είναι οι διαφορές και ποιες οι ομοιότητες ανάμεσα στις τρεις τύπους μετακίνησης που παρουσιάστηκαν στην ενότητα; Γράψτε ένα σύντομο κείμενο.

Ταξίδι στον χώρο, ταξίδι στον χρόνο

Η πρώιμη εποχή του Χαλκού στο Αιγαίο: Οι Κυκλάδες

Η μετάβαση από την Νεολιθική Εποχή στην Εποχή του Χαλκού, (τέλος της 4ης χιλιετίας π.Χ.) σημαδεύτηκε από βαθιές πολιτισμικές και κοινωνικές αλλαγές.

Η σημαντικότερη εξέλιξη υπήρξε η μετάδοση από την ανατολή της τεχνολογίας του χαλκού, η οποία βελτίωσε τον εργαλειοκό εξοπλισμό στη γεωργία, στην υλοτομία, στην αρχιτεκτονική, στη ναυπηγική, ενώ μετέβαλε και τις τακτικές του πολέμου με την κατασκευή αποτελεσματικότερων όπλων.

Η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης κατέληξε σε πληθυσμιακή αύξηση και οδήγησε στην εμφάνιση νέων οικισμών με πρώιμη αστική οργάνωση. Αρκετοί από αυτούς ιδρύθηκαν σε

στρατηγικά σημεία ελέγχου θαλάσσιων δρόμων και οχυρώθηκαν με τείχη. Η χρήση του χαλκού και η ανάπτυξη του εμπορίου και της εξειδίκευσης συνέβαλαν στην εμφάνιση πιο σύνθετων μορφών κοινωνικής οργάνωσης. Η μεταβολή αυτή γίνεται εμφανής στον τομέα των ταφικών εθίμων, όπου παρατηρείται συχνότερα η τάση πλούσιου κτερισμού (στολισμού) των νεκρών, ενώ στην Κρήτη και στην ηπειρωτική Ελλάδα εμφανίζονται για πρώτη φορά ευρύχωροι τάφοι για πολλαπλές ταφές.

Σε αυτό το περιβάλλον αναπτύχθηκαν τέσσερις παράλληλοι αλλά διακριτοί αιγαιακοί «πολιτισμοί»: ο Πρωτομινωικός στην Κρήτη, ο Πρωτοελλαδικός στην ηπειρωτική Ελλάδα, ο Πρωτοκυκλαδικός στις Κυκλάδες και ο πολιτισμός των νησιών του βορείου και ανατολικού Αιγαίου. Οι πολιτισμοί αυτοί συνυπήρξαν αρμονικά και άκμασαν για το μεγαλύτερο διάστημα της 3ης χιλιετίας. Οι Κυκλάδες, λόγω της στρατηγικής τους θέσης αλλά και του ορκετού πλούτου που διέθεταν, ανέλαβαν πρωτεύοντα εμπορικό ρόλο και αναδείχθηκαν σε σταυροδρόμι πολιτισμικών επιρροών.

(Πηγή: www.cycladic.gr, με αλλαγές)

1

1. Ποιες αλλαγές έφερε στη ζωή των ανθρώπων της εποχής η εισαγωγή του χαλκού;
2. Ποια πολιτισμικά στοιχεία μαρτυρούν την ύπαρξη πιο σύνθετης οργάνωσης στις κοινωνίες της εποχής;

2

Κοιτάξτε τον παρακάτω πίνακα. Τι παρατηρείτε;

αγοράζω		καταγράφω	
αγόραζα	αγόρασα	κατέγραφα	κατέγραψα
αγόραζες	αγόρασες	κατέγραφες	κατέγραψες
αγόραζε	αγόρασε	κατέγραφε	κατέγραψε
αγοράζαμε	αγοράσαμε	καταγράφαμε	καταγράψαμε
αγοράζατε	αγοράσατε	καταγράφατε	καταγράψατε
αγόραζαν	αγόρασαν	κατέγραφαν	κατέγραψαν

3 Ποια από τα παρακάτω ρήματα είναι σαν το **καταγράφω**; Αποφασίστε λαμβάνοντας υπόψη τον παρακάτω πίνακα.

πληρώνω, φροντίζω, εκβάλλω, μαγειρεύω, **διαγράφω**, συμφέρω, εξάγω, ταξιδεύω, παράγω, ξεσκονίζω, καθαρίζω, μεταφέρω, συνυπάρχω

κατα-γράφω		
1		2
ανα-	από-	προσ-
αντι-	υπο-	εισ-
κατα-		συν (συν-, συγ-)
παρα-	περι-	εν (εμ-, εγ-)
μετα-	προ-	εκ / εξ

4 Σχηματίστε τώρα τους τύπους των ρημάτων όπως στα παραδείγματα.

1 κατα-		2 προσ-	
καταγράφω	κατέγραψα καταγράψαμε	προσφέρω	προσέφερα προσφέραμε
αντιγράφω	_____	εισφέρω	_____
μεταγράφω	_____	συμφέρω	συνέφερα συμφέραμε
περιγράφω	περιέγραψα περιγράψαμε	συγγράφω	_____

Η αρχαϊκή και κλασική περίοδος: Αθήνα και Σπάρτη

Από τα μέσα του 8ου αι. π.Χ. ο ελληνικός πολιτισμός άρχισε να αναπτύσσεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Ο κυριότερος θεσμός στον οποίο βασίστηκε η ανάπτυξη αυτή ήταν η πόλη-κράτος, θεσμός που χρονολογείται ήδη από την εποχή του χαλκού. Από τις πόλεις-κράτη που διαμορφώθηκαν εκείνη την εποχή, δύο έχουν ξεχωριστή θέση: η Αθήνα και η Σπάρτη. Η πρώτη υπήρξε πρότυπο δημοκρατικής ανάπτυξης και κέντρο κάθε πολιτιστικής δραστηριότητας (γλυπτική, αρχιτεκτονική, φιλοσοφία, ρητορική). Η δεύτερη, συντηρητική και εσωστρεφής, διατήρησε το καθεστώς της ολιγαρχίας και έγινε η ισχυρότερη στρατιωτική δύναμη στην Ελλάδα μέσω της σκληρής και εντατικής εκπαίδευσης των πολιτών της. Τους επόμενους αιώνες οι δύο πόλεις δημιούργησαν συμμαχίες με άλλες πόλεις-κράτη. Μερικές φορές βρέθηκαν στην ίδια πλευρά, όπως κατά τους Περσικούς πολέμους. Τις περισσότερες φορές όμως βρίσκονταν σε ανταγωνισμό. Αποτέλεσμα αυτού του ανταγωνισμού, και κυρίως του φόβου της Σπάρτης για την επεκτατική πολιτική της Αθήνας, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, ήταν ο Πελοποννησιακός πόλεμος, που οδήγησε στην ήττα της Αθήνας και στη νίκη της Σπάρτης.

(Botsford & Robinson, *Αρχαία ελληνική ιστορία*, εκδ. ΜΙΕΤ, με αλλαγές)

Ταξίδι στον χώρο, ταξίδι στον χρόνο

- 5** 1. Ποιες ήταν οι διαφορές Αθήνας και Σπάρτης σύμφωνα με το κείμενο;
2. Ποια ήταν η αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου σύμφωνα με τον Θουκυδίδη;

- 6** Συνδέστε τις λέξεις στην αριστερή στήλη με τις φράσεις στη δεξιά στήλη και γράψτε μια πρόταση με κάθε λέξη της αριστερής στήλης.

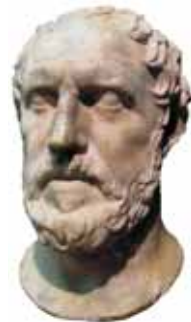

1. αναγράφω	α. αποτυπώνω
2. αντιγράφω	β. περνάω ένα μήνυμα σε άλλο κώδικα, μεταφράζω
3. απογράφω	γ. σβήνω, δεν δίνω σημασία πια
4. διαγράφω / ξεγράφω	δ. εντάσσω επίσημα κάποιον σε έναν σύλλογο
5. εγγράφω (γράφω)	ε. κάνω ό,τι κάνει ο άλλος, μιμούμαι
6. καταγράφω	στ. γράφω (σε εξωτερική επιφάνεια ή σε λίστα)
7. μεταγράφω	ζ. γράφω κάτι εκτενές και σημαντικό (π.χ. ιστορία)
8. παραγράφω	η. λέω πώς είναι ένα πράγμα ή μια κατάσταση
9. περιγράφω	θ. γράφω το όνομά μου με το δικό μου τρόπο, σαν στοιχείο που αποδεικνύει την ταυτότητά μου
10. συγγράφω	ι. μετράω καταχωρώντας σε αρχείο
11. υπογράφω	ια. ακυρώνω ένα αδίκημα, καταργώ τις συνέπειες ενός αδικήματος

- 7** Χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες από το παρακάτω «βιογραφικό σημείωμα» γράψτε ένα κείμενο για τη ζωή του Θουκυδίδη. Χρησιμοποιήστε τις ακόλουθες λέξεις ή φράσεις: **καταρχάς / στην αρχή, στη συνέχεια, τέλος, όχι μόνο... αλλά και, γι' αυτό**

Όνοματεπώνυμο:	ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΟΛΟΡΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΣ
Διάρκεια ζωής:	455 π. Χ. - 399 π.Χ.
Επάγγελμα:	Ιστορικός
Σπουδές:	Φιλοσοφία (Αναξαγόρας), ρητορική (Αντιφώντας)
Πολιτική δράση:	υποστηρικτής της πολιτικής του Περικλή στρατηγός, εξορία από την Αθήνα
Έργο:	Ιστορία: 8 βιβλία για τον Πελοποννησιακό πόλεμο (μέχρι το 411 π.Χ.)
Ενδιαφέροντα:	Η μελέτη της ανθρώπινης φύσης και των πραγματικών αιτιών του πολέμου

Θεσσαλονίκη: Η βυζαντινή συμβασιλεύουσα

- Η μεταφορά της πρωτεύουσας της Αυτοκρατορίας ανατολικά, στην Κωνσταντινούπολη, συντέλεσε στην αναγνώριση της γεωστρατηγικής σημασίας της Θεσσαλονίκης. Η Θεσσαλονίκη γίνεται «Συμβασιλεύουσα», ονομάζεται «Μεγαλούπολις» και κατέχει τη θέση της επόμενης μετά την Κωνσταντινούπολη πόλης

της Αυτοκρατορίας.

Στα χρόνια που ακολουθούν η πόλη γνωρίζει τις επιθέσεις πολλών βάρβαρων λαών, που την πολιορκούν χωρίς επιτυχία. Ο πληθυσμός της αυξάνεται από τους εμπόρους που έρχονται εκεί αλλά και από τους κατοίκους της υπαίθρου που, κουρασμένοι και κυνηγημένοι από τους διάφορους επιδρομείς κατέφευγαν σε αυτήν. Μέχρι τον 8ο αιώνα η Θεσσαλονίκη είχε μετατραπεί σε ένα μεγάλο διοικητικό κέντρο και αποτελούσε σταθμό στην επικοινωνία Δύσης και Ανατολής. Την εποχή εκείνη ένας νέος κίνδυνος εμφανίστηκε στα σύνορα του Βυζαντινού κράτους: Οι επιδρομές των Βουλγάρων. Οι πόλεμοι που ακολούθησαν αποδείχθηκαν πολυέξοδοι και καταστροφικοί, γι' αυτό και οι βυζαντινοί επέλεξαν μία άλλη μέθοδο: αυτή του προσεταιρισμού. Το ρόλο ανέλαβαν δύο Θεσσαλονικείς αδελφοί, ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος, που οργάνωσαν ιεραποστολικό έργο. Κατάρτισαν το πρώτο σλαβικό αλφάβητο, μετέφρασαν την Αγία Γραφή και άλλα λειτουργικά βιβλία στα σλαβικά και προσπλύτισαν στον χριστιανισμό τους Σλάβους και αργότερα οι μαθητές τους τους Βουλγάρους. Με τον τρόπο αυτό πέτυχαν οι Βυζαντινοί να ασκούν μεγαλύτερη επιρροή στα ομόθρησκα πλέον βαρβαρικά φύλα.

(Βασισμένο σε υλικό από το www.auth.gr)

1. Για ποιον λόγο η Θεσσαλονίκη αναγνωρίστηκε ως συμβασιλεύουσα κατά τους βυζαντινούς χρόνους;
2. Για ποιον λόγο οι Βυζαντινοί προχώρησαν στον εκχριστιανισμό των Σλάβων και Βουλγάρων;

9 Συμπληρώστε τα κενά όπως στο παράδειγμα.

αντιγράφω αντέγραφα αντιγράψαμε μεταφράζω μετέφρασα
καταφεύγω κατέφυγα μετατρέπω μετέτρεψα
υπογράφω _____ καταγράφω _____

Η ενετοκρατούμενη Ζάκυνθος

Οι Ενετοί κατέλαβαν το νησί το 1485 μετά από ένα αξιοθαύμαστο πολεμικό και διπλωματικό παιχνίδι με τους Τούρκους.

Η ενετική κατοχή προσφέρει στη Ζάκυνθο τη σταθερότητα και τις ευκαιρίες ανάπτυξης που για αιώνες είχε στερηθεί.

Ταξίδι στον χώρο, ταξίδι στον χρόνο

- Ο πληθυσμός ενισχύεται με Ενετούς υπηκόους αλλά και Έλληνες που καταφεύγουν ομαδικά εκεί όταν οι περιοχές τους κατακτώνται από τους Τούρκους. Έτσι η Ζάκυνθος μεταβάλλεται πολύ σύντομα σε κέντρο του ελληνισμού. Οι ελληνικές παραδόσεις συνδυάζονται με τις δυτικές επιδράσεις και οδηγούν σε ένα νέο κοινό πνεύμα που θα εκφραστεί με όλες τις μορφές της τέχνης.

(Πηγή: www.zakynthos-net.gr, με αλλαγές)

10 Σωστό ή λάθος;

1. Οι Ενετοί πήραν τη Ζάκυνθο από τους Τούρκους. Σ Λ
2. Στη διάρκεια της Ενετοκρατίας το νησί γνωρίζει οικονομική και πνευματική ανάπτυξη. Σ Λ

11 Ποια είναι η έννοια της λέξης **ελληνισμός** στο κείμενο; Θα σας βοηθήσει το ακόλουθο απόσπασμα:

«[...] έτσι, κι όταν ακόμα ο ιστορικός επιγράφει το βιβλίο του ιστορία της νεότερης Ελλάδας, είναι υποχρεωμένος στην πραγματικότητα να ασχοληθεί με το σύνολο του ελληνισμού, που ένα μεγάλο του μέρος και επί πολύ χρονικό διάστημα, ακόμα κι ύστερα από την ίδρυση του ελληνικού κράτους, έμεινε έξω από τα σύνορά του».

(Σβορώνος, Επισκόπηση, σελ. 11).

ο εθελοντισμός	ο πολιτισμός
ο αναλφαβητισμός	ο καταναλωτισμός
ο σοσιαλισμός	ο εθνικισμός

12 Τι ακριβώς σημαίνουν οι λέξεις του προηγούμενου πίνακα; Μπορείτε να βοηθηθείτε από το λεξικό σας.

Τα τουρκοκρατούμενα Γιάννενα

- Το 1430 η πόλη καταλαμβάνεται από τους Τούρκους. Την εποχή αυτή καταφέρνει να εξασφαλίσει ιδιαίτερα σημαντικά κοινωνικά, οικονομικά και θρησκευτικά προνόμια. Τη μεγαλύτερη ανάπτυξη όμως η πόλη τη γνωρίζει επί Αλή Πασά, ο οποίος δημιουργεί ένα κράτος εν κράτει μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία με πρωτεύουσα τα Γιάννενα. Η πόλη γίνεται μεγάλο διοικητικό κέντρο, συγκεντρώνοντας έτσι το ενδιαφέρον ολόκληρης της Ευρώπης. Ο Αλή Πασάς οργάνωσε την πόλη κατά τα πρότυπα μεγάλων ευρωπαϊκών κρατών, ενίσχυσε τις τέχνες, τα γράμματα και την παιδεία, συνέβαλε στη γενικότερη πνευματική ανάπτυξη της περιοχής, κατασκεύασε έργα. Έτσι, η οικονομική και πολιτιστική ζωή των Ιωαννίνων αλλά και κατ'επέκταση όλης της Ηπείρου, αναπτύχθηκε ιδιαίτερα, με αποτέλεσμα τα Ιωάννινα να χαρακτηρίζονται πια ως «μητρόπολις πάσης μαθήσεως».

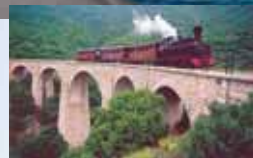
Πηγή: www.dhmoi.gr, με αλλαγές

13 Συνδέστε τις λέξεις η φράσεις από την αριστερή στήλη με τις λέξεις ή φράσεις από τη δεξιά στήλη.

1. να εξασφαλίσει	α. διευκολύνσεις
2. κράτος εν κράτει	β. γενικότερα
3. πρόνοια	γ. να επιτύχει
4. κατ' επέκταση	δ. ακολουθώντας το παράδειγμα
5. κατά τα πρότυπα	ε. σχεδόν αυτόνομο κράτος μέσα σε ένα άλλο

Ο Βόλος των νεότερων χρόνων

- Η ένταξη της Θεσσαλίας στο νέο ελληνικό κράτος (τέλη 19ου αι.) συνδέεται με τη ραγδαία ανάπτυξη του Βόλου. Η βιοτεχνική και γεωργική παράδοση της περιοχής καθώς και τα παροικιακά κεφάλαια που εισέρρευσαν στην περιοχή ευνόησαν την οικονομική εξέλιξη της πόλης με κύριες κατευθύνσεις το εμπόριο και την βιομηχανία.
- Στα επόμενα χρόνια επεκτείνεται το σιδηροδρομικό δίκτυο και το λιμάνι για να διευκολυνθεί το εμπόριο.
- Συγκεντρώνοντας όλες τις προϋποθέσεις, ο Βόλος εξελίσσεται προπολεμικά σε σημαντικό βιομηχανικό κέντρο, με κυριότερους κλάδους τα τρόφιμα, το μέταλλο, τον καπνό, την υφαντουργία και τη βυρσοδεψία.
- Η οικονομική άνθηση συνοδεύεται από σημαντική πολιτιστική και κοινωνική δραστηριότητα. Στο τέλος του αιώνα θεμελιώνεται το Δημοτικό Θέατρο, ενώ λίγο αργότερα ιδρύεται ο Γυμναστικός Σύλλογος Βόλου. Το 1908, άρχισε να λειτουργεί το Ανώτερο Δημοτικό Παρθεναγωγείο, το οποίο διηύθυνε ο πρωτοπόρος παιδαγωγός Αλέξανδρος Δελμούζος και που έμελλε να κλείσει μόνον τρία χρόνια αργότερα. Την ίδια χρονιά ιδρύεται το Εργατικό Κέντρο Βόλου, το πρώτο στην Ελλάδα.
- Η οικονομική άνθηση της νέας πόλης του Βόλου προσέλκυσε και άτομα άλλων εθνικών ή θρησκευτικών ομάδων. Δεν είναι τυχαίο ότι στον Βόλο υπάρχει εβραϊκή συναγωγή και καθολική εκκλησία, οι οποίες φτιάχτηκαν στις αρχές του 20ού αι.

(Πηγή: www.wikipedia.org, με αλλαγές)

14 Συνδέστε τις λέξεις από την αριστερή στήλη με τις λέξεις από τη δεξιά στήλη.

1. εισέρρευσαν	α. επρόκειτο
2. ευνόησαν	β. έφερε
3. έμελλε	γ. έμειναν
4. προσέλκυσε	δ. συγκεντρώθηκαν μαζικά, εισάχθηκαν
5. εγκαταστάθηκαν	ε. διευκόλυναν

15 Ποιες από τις λέξεις αυτές έχουν σχέση με τη θάλασσα (Θ) και ποιες με τη στεριά (Σ); Ποιες και με τα δύο;

η αλιεία	Σ ☐ Θ ☐	η υλοτομία	Σ ☐ Θ ☐	η υφαντουργία	Σ ☐ Θ ☐
η ναυτιλία	Σ ☐ Θ ☐	η βυρσοδεψία	Σ ☐ Θ ☐	η μεταλλουργία	Σ ☐ Θ ☐
η βιοτεχνία	Σ ☐ Θ ☐	το εμπόριο	Σ ☐ Θ ☐	η κτηνοτροφία	Σ ☐ Θ ☐
η ναυπηγική	Σ ☐ Θ ☐	η βιομηχανία	Σ ☐ Θ ☐	οι συγκοινωνίες	Σ ☐ Θ ☐

